

Befejezésül kiséreljük meg jellemezni a festészetet napjainkban. A festészet negatív magatartása a szürrealistákkal végetért és az új életkoncepció kikristályosodásával (a néptömegek aktív részvétele sorsuk irányításában) egyidejűleg a forma, ellentétben a dekadencia bomlottságával, konstruktív és fegyelmezett, míg a téma terén megszűnik a külvilágtól való menekülés és új érdeklődés mutatkozik az ember és a társadalom iránt." **Boschán György**

* *

„A viszonylagosan legérettebb morált jelképező művészet a legaktuálisabb.

A művészet tükörképe az anyagi javak megosztásán alapuló ideológiai áramlatoknak. Továbbá dokumentuma a művész erkölcsi állásfoglalásának az anyagi javak megosztásával és az ezen alapuló ideológiával szemben. Ma ez az állásfoglalás ellenzéki természetű.

Tehát a művészeteknek, vagyis ezek hordozóinak mindig aktuális problémája: fejleszteni a morált és az ennek megfelelő formát. Az új embertípus érzi az anyagi javak észszerűtlen elosztását és a termelés anarhiáját. Ez az impreszionista életérzés. Ez tovább módosul, amikor ebben az életérzésben az erkölcs-érzés imperatív vágyat kelt fel. Szilárdságot, biztonságot és rendet kíván az új embertípus.

Már nem sikerül az oroszlánnak széttépni a vadkant (Delacroix) mint a múlt század közepén a győzedelmeskedő reakciónak a munkásságot.

Az új morálra se szűk se bő, hanem cifraság nélküli, a tényleges szükségleteknek szabott ruhát kell adni. Ez legaktuálisabb problémája a festészetnek is. **Ács J.**

CSÁNGÓK KÖZÖTT

Beszélgetés Domokos Péterrel, a csángókérdés fiatal tudósával

Egy budapesti lap riportere érdekes beszélgetést folytatott Domokos Péterrel, a fiatal tudóssal, aki már több ízben járt a csángók között és aki szerint az ősmagyarok egyes törzsei élnek nem csak Bukovinában, hanem a jelenlegi Szovjetunióban, a Dnyeszter folyó partján is.

— 1929-ben jártam be először a csángóföldet, — kezdte Domokos. 1926-tól 29-ig a csíkszeredai tanítóképzőben tanítottam. 1929-ben Csíksomlyóból indultam kerékpáron a csángók közé. Először Onesten állottam meg. Bertalan Sándor kántornál. Azután átmentem Bogdánfalvára. Onest vidékén, ahogy kutatásaim során megállapítottam, áttelepült székelyek élnek, egy másik bukovinai csángótelepen, Bogdánfalván azonban ősmagyarok, akik a honfoglalás során telepedtek le ott és soha nem jártak Erdélyben.

A román és magyar tudósok is állítják, hogy 1353 előtt Bogdánfalván már magyarok élnek és már meg vannak a bukovinai és moldovai magyar települések. Hiszen a bukovinai Szeret községben még az Árpádházi királyok alapítottak magyar katolikus püspökséget.

— Trunkban hallottam az első csángó dalt. Magyarai Antalné énekelte. Balladákat. Hatvannyolc dalt gyűjtöttem össze. Van közöttük két-háromszázéves egyházi ének is. Könyvem megjelenése után — amit a saját költségemen adtam ki — elhallgatott a tudományos tábor, amely azt állította, hogy a csángók nem dalolnak. Az első kiadás ötszáz példányban kelt el. Kihoztam erre Kolozsvárt, ismét a saját költségemen, a második kiadást.

— Második utam során készültem Oroszországba is, hogy felkutassam a Dnyeszteren túl élő, elfelejtett magyarokat. Már oroszul is megtanultam. De apám halála folytán másodszer sem jutottam túl Moldován és Bukovinán. Hogy élnek ott is magyarok, annak legjobb bizonyítéka, hogy a legutóbb ezer ukrainai magyar-ajkú lakos magyarnyelvű bibliát kért a bukaresti szovjetkövetség útján az erdélyi magyaroktól. Erről az esetről a román fővárosi lapok is megemlékeztek akkoriban. A követség a bibliát beszerezte és továbbította.

— Nyolc teljes hétig tartott a második utam. Trunkban Magyarai nénit és a lányokat fonográfba énekeltettem. Trunkból Ronanmegyébe mentem, Szabófalvára, ahol hatezer magyar él. Különös, nagyon különös a lelkivilága ezeknek az elfelejtett magyaroknak. A nemzeti öntudatuk kihalt. Nagyon csodálkoztak, hogy magyar nadrágosember kereste fel őket. Egyre hajtogatták: Milyen szépen beszél maga magyarul...

— A román szavakat magyarul ragozzák. Így beszélnek: „Meggyiltem a niepemmél sz lerendítettem neki had pacilt a baj.” Ez azt jelenti: „Találkoztam a feleségemmel és elmondtam neki, hogy történt a dolog.”

— Hogyan élnek a csángók?

Néhány sort olvas fel a fiatal kutató abból a munkájából, amelyben második útjának kutatásait dolgozza fel.

— „Burka Demeter, szabófalvi csángó. Tizenkét esztendeje szent (özvegy). Reggel felkel, feltekerőzik (felöltözködik), megcsókolja a földet és arra kéri istent, hogy estig tartsa meg.”

Örök titok marad, hogyan maradtak fenn századok során a bukovinai és moldovai magyarok. Mert magyar betűt nem olvasnak. Sem könyvük, sem újságjuk nincs... És ugyan ki törődik velük? Annyi tény, hogy magyarok. A dallam igazolja az egy gyökérből való eredetet. Ötven újabb dalt gyűjtöttem össze. Ezeket a fonográfról Bartók Béla jegyezte le. Bartók újra írja az összes fonográfra vett magyar dallamanyagot és a közeljövőben fogja megjelentetni.

A kiadatlan, ismeretlen csángó-balladákból elkérek egyet.
Ime:

SZEPRŐDI BORBÁLA

Várrászt varrja vala fekete szemvel,
Hímzészt hímzi vala szűrű könyevivel.
Mit szírsz, mit keszeregsz Szeprődi Borbára?
Had ne szírjak, had ne sz had ne keszeregjek,
Ada adatt apám be Lengyelországbó
Nagy lengyel királynak, nem isz ő magának
Feltartott fiának.
Úd jének, úd jének hat lóval sz hintóval,
Hatvan katonával sz ed rangyas szolgával,
Mieg a dobokat esz min táncra léptetik,
Sz ők esz csak lerének Szeprődi Jánasznak
Kötött kapujához.
Hallad-e hallad-e Szeprődi Jánasz úr,
Add ki szien lányidot: Szeprődi Borbárát,
Nem adom ien nektek.
Az ápám házánál nagyobb urak jártak
Aszkot szem uraltam sz téged szem urallak.
Hallad-e, hallad-e Szeprődi Jánasz úr
Add ki szien lányidot Szeprődi Borbárát
Ha nem adad, bizen műk esz rejád visszük
A cászár adóját.
Ő ki kelle aggya vala, mit cányon
Szeprődi Jánasz úr.
Úd viszik, úd viszik Szeprődi Borbárát
Hat lóval, hintóval, hatvan katonával
Sz ed rongyos szolgával.
Mieg a dobokat esz mind táncro veretik,
Mieg a lovakat esz mind táncra léptetik.

— És senki, senki nem törődik velük. Isten madarai. Pedig a németek... Egy nyolcvanmillió németnek minden német családra szüksége van. Józseffelvén találkoztam egy tanítónővel, akit Németországból küldtek. Egy nyáron negyven német tanítónő jött le Németországból Bukovinába. Minden német családot felkerestek. Színpadot is hoztak magukkal. Ezen adták le azokat a színdarabokat, amelyeket külön a bukovinai németeknek írtak...

És figyelik mi történt a századok alatt? Ők lettek nyolcvanmilliónyian, mi pedig tizenkettőre olvadtunk le. Ez nem romantika, ez nem íródott senki ellen. Ez tény, melyet lehazudni nem lehet.

Ruffy Péter.